

Lausuntopyyntönumero:

VN/23284/2021

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle poliisilain 9 luvun 1 ja 10 §:n muuttamisesta ja eräistä siihen liittyvistä laeista

Lastensuojelun Keskusliitto kiittää sisäministeriötä mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle poliisilain 9 luvun 1 ja 10 §:n muuttamisesta ja eräistä siihen liittyvistä laeista. Keskusliitto lausuu lain lapsivaikutusten osalta ja jättää muilta osin lausumatta.

Esityksen keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi poliisilakia, sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettua lakia, mielenterveyslakia, vankeuslakia, valvotusta koevapaudesta annettua lakia, yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettua lakia, pakkokeinolakia, yhdistelmärangeistuksen täytäntöönpanosta annettua lakia, ulosottoa, asevelvollisuuslakia, sotilaskurinpäädöstä ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annettua lakia, siviilipalveluslakia sekä työtaturma- ja ammattitautilakia. Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi laki eräiden poliisin virka-apukustannusten korvaamisesta.

Poliisilaissa säädettäisiin poliisin antaman virka-apun maksullisuudesta. Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta oikeuksista annetun lain nojalla poliisin antama virka-apu olisi maksutonta lastensuojelutehtävässä ja sosiaalipäivystyksen tehtävässä. Poliisin antama virka-apu säilytettäisiin maksuttomina niissä tehtävissä, jotka olisivat säädetty edellä mainituissa muissa laeissa.

Esityksen tavoitteena on lisätä niiden henkilöiden suojaa, jotka ovat yhteiskunnassamme erityisen haavoittuvassa asemassa. Samalla pyritään turvaamaan poliisin ja sosiaalihuollon viranomaisten mahdollisuudet hoitaa niille laeissa säädetty tehtävät.

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto

Keskusliitto kannattaa lämpimästi, että poliisin antama virka-apu lastensuojelulle ja lastensuojelun tarpeen arviointia suorittavalle sosiaalihuollon viranomaiselle säädettäisiin maksuttomaksi, ja näin pyrittäisiin varmistamaan lasten hyvinvointi, oikeus turvalliseen ja terveelliseen elinympäristöön, henkinen ja fyysinen koskemattomuus sekä kasvu ja kehitys. Keskusliitto kannattaa myös, että poliisin sosiaalipäivystykselle antama virka-apu säädetään maksuttomaksi, ja näin turvattaisiin niiden henkilöiden asemaa, jotka tarvitsevat kiireellisesti hoivaa, turvaa ja apua, kuten hoivaa vaille jääneet lapset ja nuoret. Myös ehdotus yksityishenkilön mahdollisuudesta saada virka-apua maksutta silloin, kun maksuttomuus on perusteltua sosiaalisista, taloudellisista tai muista näihin verrattavista henkilökohtaisista syistä turvaa lähisuhdeväkivaltatilanteissa myös lapsen oikeuksia.

Keskusliitto painottaa, että YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 3 artiklan mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten ja lainsäädäntöelimien lasta koskevissa päätöksissä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Lapsen oikeuksien sopimuksen 19 artikla edellyttää, että Suomi ryhtyy kaikkiin asianmukaisiin mm. lainsäädännöllisiin ja hallinnollisiin toimiin suojellakseen lasta kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, vahingoittamiselta ja pahoinpitelyltä, laiminlyönniltä tai välinpitämättömältä tai huonolta kohtelulta tai hyväksikäytöltä, mukaan lukien seksuaalinen hyväksikäyttö. Lisäksi sopimuksen 20 artikla takaa lapselle, joka on tilapäisesti tai pysyvästi vailla perheen turvaa tai jonka edun mukaista ei ole antaa hänen pysyä perhepiirissä, oikeuden valtion antamaan erityiseen suojeluun ja tukeen.

Keskusliitto toteaa, että esitys virka-apun maksuttomuudesta vähentää akuutissa virka-apua vaativassa tilanteessa toimintaa hidastavaa byrokratiaa ja siten parantaa mahdollisuuksia turvata lapsia. Kynnys virka-apun pyytämiseen ei tule olla korkea, ja on olennaista, että lastensuojelu ja sosiaalipäivystys voivat keskittyä lapsen edun toteutumiseen. Keskusliitto myös katsoo, että lasten alueellinen yhdenvertaisuus toteutuu paremmin, kun virka-apun maksuttomuudesta säädetään lain tasolla ja näin menettely on yhdenmukaista alueesta riippumatta. Lainsäädännön tulee mahdollistaa nopea ja välitön yhteys lapsen tilanteen parhaiten tuntevan ammattihenkilön ja virka-apua antavan poliisiviranomaisen välille.

Keskusliitto haluaa huomauttaa, että luvatta laitoksesta poistuneen lapsen etsimiseen ja palauttamiseen liittyy tällä hetkellä viranomaisyhteistyöhön liittyviä epäselvyyksiä. Päätöksen virka-apun antamisesta tekee päällystöön kuuluva poliisimies. Käytännön kokemus on, ettei poliisin virka-apua ole usein saatavilla lapsen etsimiseen, kiinnittämiseen ja siirtymätilanteiden turvaamiseen. Käytännön kokemus myös on, ettei lastensuojeluyksikön henkilökunta saa tarvittavaa poliisin virka-apua tilanteissa, joissa esimerkiksi lapsen vahva päihtymystila ja aggressiivinen käytös aiheuttavat merkittävää vaaraa sijaishuoltoyksikön muille lapsille ja hoitohenkilökunnalle. Lastensuojelulaitoksen ohjaajalla tai lastensuojeluviranomaisella ei ole kiinnotto-oikeutta, eikä tulekaan olla. Voimakeinojen käyttö kuuluu poliisille, ei sosiaalihuollolle, ja näin ollen poliisin apu on avainasemassa, jotta nuori saadaan takaisin sijaishuoltopaikkaan. Poliisin aktiivinen rooli luvattomissa poissaoloissa on tärkeä osa poliisin ennalta estävää toimintaa¹.

Keskusliitto painottaa, että poliisissa tulee huomioida lapsen erityinen oikeus suojeluun ja siten toimintakäytännössä virka-apun oikea-aikainen saatavuus lapsen suojelemiseksi kaikissa tilanteissa. Tämä tarkoittaa sitä, että kun virka-apun tarpeellisuus on arvioitu sosiaaliviranomaisen toimesta, tulee yhteistyö lapsen suojelemiseksi käynnistää välittömästi. Keskusliitto on aiemmassa lausunnossaan (hallituksen esitys lastensuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi 2021) esittänyt eri viranomaisten välisen yhteistyön sujuvoittamiseksi hallintorajat ylittävän ohjeistuksen laatimista, jossa lastensuojelun ja poliisin vastuut olisivat riittävän selkeät.

Valmistelussa olleessa esityksessä lastensuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi, oli ehdotettu tarkennettavaksi nykyistä virka-apusäntelyä poliisin ja lastensuojelun välillä tilanteissa, jossa lapsi tai nuori on poistunut luvattomasti sijaishuoltopaikasta. Esityksen mukaan lastensuojelulain 69 a §:n mukaan virka-apupyynnön voisi 69 b §:n nojalla tehdä vain viranhaltija ja mikäli se olisi tehty, voisi lasta etsivän laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva työntekijä ottaa suoraan yhteyttä poliisiin virka-apun käynnistämiseksi. Esityksessä ehdotetun 69 b §:n mukaan sen lisäksi, mitä sosiaalihuollon asiakaslain 22 §:ssä säädetään sosiaalihuollon viranomaisen oikeudesta saada laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi virka-apua muilta viranomaisilta, olisi poliisi ollut velvollinen sille tehdyn virka-apupyynnön johdosta

¹ [Väitös: Hatkat nuorisokodista voivat viedä rikoksen polulle tai uhriksi – ennalta estämiseen ja jälkipuintiin kannattaa satsata - Pesäpuu \(pesapuu.fi\)](#)

LASTENSUOJELUN
KESKUSLIITTO

antamaan sosiaalihuollon viranomaiselle tarpeellista virka-apua lastensuojelulaitoksesta luvatta poistuneen lapsen löytämiseksi ja kiinniottamiseksi. Ehdotettu pykälä olisi selkeyttänyt poliisin virka-avun liittyviä epäselvyyksiä ja edistänyt viranomaisyhteistyötä. Käytännön tasolla poliisin rooli luvattomien poissaolojen tilanteissa olisi muutoksen myötä vahvistunut.